

Enver Behnan Şapolyo

Enver Behnan Şapolyo; Teşkilat-ı Avalim, Tarih-i Hürriyet, Hikmet-i Hukukun Tarihi, Miyar-ı Hukuk, Tarih-i Tekvin, Beyan, Esas İlim ve Hayat, Esrarı Abuhava, İlmi Ruh ve Cebri Ala gibi eserlerin sahibi aynı zamanda 1908'de *Protesto* adlı gazeteyi neşreden ;*El Âdl* adlı Arapça gazetede başyazarlık yapan ve II. Abdülhamid'e sunduğu İttihat ve Terakki'nin aleyhinde yaptığı. Jurnaller nedeniyle 27 Mayıs 1909'da idam edilen Maarif Nezareti Meclis-i Kebir üyelerinden Nadiri Fevzi Bey, ile Zaimzadelerden Hatice Şaziment Hanımın oğlu olarak 25 Şubat 1900 tarihinde İstanbul Fatih Semti Kocamustafapaşa Mahallesi Beyçayırı Sokaktaki baba evinde dünyaya geldi.

İlk ve Orta öğrenimini İstanbul'un köklü ve önemli İttihat ve Terakki'nin de gözde liselerinden birisi olan, İstanbul Lisesinde okudu.. Okulda gösterdiği başarı nedeniyle lise eğitiminin geri kalanını tamamlamak üzere 1917 'yılında Almanya'ya gönderildi. Müttefik Almanya'nın I. Dünya savaşından yenik ayrılması Enver Behnan'ın eğitim hayatını da etkiledi. Enver Behnan, eğitimine ara verip 1918'de tekrar yurda döndü. Yarıda kalan eğitimini tamamlamak için İstanbul Muallim Mektebine devam etmeye başladı. Ancak İtilaf devletlerinin Mondros Ateşkes anlaşmasını gerekçe göstererek Anadolu'yu işgale başlaması üzerine bir kez daha eğitimine ara verip Milli Mücadele'ye katılmaya karar verdi. Kuvay-ı Milliye'nin ilk direniş örgütlerinden biri olan ve İstiranca'da Yunan kuvvetlerine karşı direniş gösteren "Kanlı Bayrak Kuvay-ı Milliye Müfrezesi'ne katılarak Yunan güçlerine ve Rum çetelerine karşı savaştı. Pek çok çete gibi Kanlı Bayrak Kuvay-ı Milliye çetesi de elde ettiği ekonomik gücü şahsi emelleri için kullanması karşısında Enver Behnan, söz konusu çete ile yollarını ayırdı. İnebolu üzerinden Anadolu'daki Milli Mücadele'ye katılmak için Milli Mücadele yanlısı Mim Mim Grubu'nun Kocamustafapaşa'daki şubesiyle temasa geçti. Mim Grubunun yardımıyla İstanbul Lisesi'nden 15 arkadaşı ile 1920'nin başlarında İnebolu'ya varmayı başardı. Burada kendisine cepheye cephane taşıyan kırk kağınının kumandası verildi.

Milli Mücadele devam ederken Enver Behnan , yarıda kalan eğitimini, Ankara Muallim Mektebine devam ederek 1922 yılında tamamladı. Ankara'da tarih -coğrafya öğretmeni olarak çalışmaya başladı. Ankara Lisesinde aldığı sekiz yüz kuruş maaş yetmediğinden bir taraftan da baba mesleği gazeteciliğe yöneldi.

Enver Behnan, Yüksek öğrenime İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi tarih bölümüne dışardan takip etti. 1933 yılında tarih öğretmeni olmaya hak kazandı. Ankara'da yeni kurulan Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi tarih bölümünün derslerini iki yıl boyunca takip etti. Dönemin önemli tarihçileri Abdurrahman Şeref, Ahmet Refik Altınay, Fuat Köprülü gibi isimlerle tanıştı. Ziya Gökalp'in yakın çevresinde yer aldı. Entelektüel olarak etkilendiği söz konusu isimler onun tarih ve folklor alanında yazdığı eserler üzerinde derin etkiler bıraktı.

Enver Behnan, Cumhuriyet döneminde askerlik vazifesini iki defa yerine getirdi. ilk vatani görevini 1 Kasım 1929-1 Mayıs 1930 tarihleri arasında Polatlı Topçu Tabur'unda Üsteğmen rütbesiyle yerine getirmiştir. İkinci askerlik dönemini ise II. Dünya Savaşı'nda 14 Mart 1941- 10 Ekim 1941 tarihleri arasında Kara Kuvvetleri Adana 57. Katar 271.Tabur'unda Üsteğmen rütbesiyle yapmıştır.

Emekli sandığı arşivi kayıtlarından Enver Behnan'ın 1922'den emekli olduğu 13 Temmuz 1965'e kadar öğretmenlik görevini ara vermeksizin sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Sırasıyla Ankara Sultanisi (1922), Konya Lisesi (1923), İstanbul Erkek Lisesi (1924), Vefa Lisesi (1925), Kuleli Askerî Lisesi (1926), Maltepe Askeri Okulu (1927), Ankara Gedikli Küçük Zabit Mektebi (1928-1932), Ankara Erkek (Birinci) Orta Mektebi (1932-1936), Ankara Gazi Lisesi (1936-1965) görev yapmıştır. Gazi Lisesinin efsanevi tarih öğretmeni olarak Cumhuriyet değerlerinin yeni nesillere aktarılmasında önemli

hizmetlerde bulunmuştur.

Enver Behnan, öğretmenlik mesleğinin yanında gazetecilik mesleğini de sürdürmeye devam etti. 10 Ekim 1920'de geldiği Ankara'da ayağının tozu ile Hakimiyet-i Milliye gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe de adım attı. Kısa bir süre sonra Hakimiyet-i Milliye gazetesinden ayrıldı. 1921 senesinde Öğüt gazetesinde çalışmaya başladı. Enver Behnan, Öğüt gazetesinin parlamento muhabiri olarak I. Büyük Millet Meclisinde çalıştı. Öğüt gazetesi ile yolları ayrılan Enver Behnan, Yunus Nadi'nin çıkardığı ve Aka Gündüz, Ziya Gökalp ve Şükrü Kaya gibi kalemlerin yazılarının yayınlandığı Yeni Gün gazetesinin Meclis Muhabiri olarak çalıştı. 1923'te Hüseyin Cahit'in Tanin gazetesinde kısa bir süre çalıştı. Cumhuriyetin ilan edilmesinin hemen akabinde Konya lisesine tayini çıktı. Enver Behnan, Konya'da bir taraftan öğretmenlik mesleğini sürdürürken bir taraftan da Konya'da yayınlanan Babalık gazetesinde gazetecilik yapmaya devam etti.

Enver Behnan, 1924 yılında Konya'dan İstanbul'a gelerek Bâb-ı Ali'de sırasıyla Cumhuriyet, Yeni Gün, Akşam, Son Telgraf, Vakıf, İkdâm-Gece Postası ve Yeni Sabah gazetelerinde gazeteciliğe devam eder. 1928 yılında tekrar Ankara'ya döner ve burada serbest gazetecilik mesleğini öğretmenlik mesleğiyle beraber devam ettirir. İlerleyen yıllarda Ulus, İnkılâp, Zafer, Ekspres, Haber, Son Baskı ve Son Havadis gazetelerine muhabirlik yapar. Aynı zaman zarfında köşe yazılarıyla da basın içerisinde yer alır. 1938 tarihinden itibaren uzun bir müddet Yeni Sabah gazetesinin Ankara muhabiri olarak gazetecilik mesleğine devam eder. Şapolyo, DP iktidarına yakınlığıyla bilinen Zafer gazetesinde 1954'ten başlayarak yazılar yazar. Basın hayatı boyunca İstanbul ve Ankara'da yayınlanan Yeni Gün, Cumhuriyet, Ulus, Vakıf, Akşam, Zafer, Barış, Köylü Gazetesi, İkdâm-Gece Postası, Son Telgraf, İnkılâp Gazetesi ve Yedigün gibi günlük ve haftalık gazetelerde yazıları yayımlanmıştır.

Enver Behnan, üretken bir kalemdir. Türk Kadın Yolu, Resimli Mecmua, Resimli Perşembe, Haftalık Mecmua, Asri Türkiye Mecmuası, Resimli Ay, Ankara Haftası, Ülkü, Bursa Uludağ Halkevi "Türkün" Dergisi, Yücel Aylık Fikir ve Sanat Mecmuası, Gündüz Sanat ve Fikir Mecmuası, Belediyeler Dergisi, Ankara Belediye Dergisi, İller ve Belediyeler Dergisi, Genç Ay, Çocuk ve Yuva Dergisi, Karınca Kooperatif Postası, Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, Halkevleri Folklor Dergisi, Türk Kadın Yolu, Ülkü, Bursa Uludağ Halkevi "Türkün" Dergisi, Yücel Aylık Fikir ve Sanat Mecmuası, Gündüz Sanat ve Fikir Mecmuası, Belediyeler Dergisi, Ankara Belediye Dergisi, İller ve Belediyeler Dergisi, Genç Ay, Çocuk ve Yuva Dergisi, Karınca Kooperatif Postası, Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, Halkevleri Folklor Dergisinde milli mücadele Tarihi, Atatürk, Folklor ve Türk büyüklüğü konularında makaleler yayımlanmıştır.

Enver Behnan, Ankara Halkevi'nin Dil-Tarih-Edebiyat Şubesinde aktif bir üye olarak Cumhuriyet rejiminin geniş kitlelere benimsetilmesi için önemli milli gün ve anma törenlerinde halka konferanslar verdi.

Enver Behnan, öğretmenlik, gazetecilik, folklor araştırmacılığı mesleklerinin yanına radyoculuğu da eklemiştir. 1954 senesinden itibaren Ankara Radyosunda "Tarihimizden Seçme Fıkırlar" isimli programı yoğun ilgi görmüş ve uzun yıllar sürmüştür. Türk Ocağı, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Öğretmenler Derneği, İstanbul Lisesi Cemiyeti, Ankara Kulübü, Tarihi Anıtları Koruma Derneği, Dil Kurumu, Pedagoji Cemiyeti ve Sosyoloji Cemiyeti gibi bir çok önemli sivil toplum örgütünün aktif üyesidir.

Enver Behnan, 1934 yılında kabul edilen Soyadı Kanunuyla "Şapolyo" soyadını almıştır. "Şapolyo" kelimesi Göktürk hakanlarından İşbara Kağan'ının Çince'de geçen ismi "Sha-polo" karşılığından gelmektedir.

Şapolyo, 7 Nisan 1932 yılında Habibe Şerife Hanım ile evlendi. Bu evlilikten 1933 tarihinde ilk kızı Erdenay ve 1940

tarihinde ise ikinci kızı Aytek dünyaya geldi. Şapolyo, uzun bir akciğer rahatsızlığı sonrası 1 Haziran 1972 tarihinde Ankara'da vefat etti. Ankara Karşıyaka Mezarlığı'na defnedildi.

Şapolyo, öğretmen, gazeteci, radyocu, hatip, folklor araştırmacısı kimliği ile farklı alanda eser vermiş, 60 yakın araştırma ve hikaye ve roman kaleme almış velut bir kalemdir. Ancak üretkenliği ile tanınırlığı ters orantılı bir yazardır. Türkiye'de popüler tarihciliğin öncü isimlerinden birisi olmasına karşın önce öğretmen sonra yazar oluşu öğreticilik yönü ağır basan eserler kaleme almasına sebep olmuştur. Cumhuriyetin ilk öğretmenlerinden biri olan Şapolyo, Cumhuriyet ilkelerini okuyucusuna benimsetmeyi adeta kendisine ilke edinmiş ve bu ilke çerçevesinde farklı alanlarda eserler kaleme almıştır. Yüzlerce dergi yazısı ve binleri bulan gazete yazıları bulunmaktadır.

Eserleri

Ders kitapları

Bakalorya Tarihi: İlk Kurun ve Orta Kurun, Semih Lütfi Matbası İstanbul 1933

Tarih Bakaloryası "Osmanlı ve Cumhuriyet Tarihi", Semih Lütfi Matbası, İstanbul 1934

Osmanlı-İnkılâp ve Avrupa Tarihi Özü, Berkalp Kitabevi, Ankara,1946

İlk Çağ Tarihi "Lise I, İnkıkap Kitabevi, İstanbul 1956

Yeni ve Yakın Çağlar ve Türkiye Tarihi, İnkıkap Kitabevi, İstanbul 1960

Osmanlı Sultanları Tarihi, Rafet Zaimler Kitabevi, İstanbul 1961

Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Güven Yayınevi, Ankara 1972

Biyografi Kitapları

Filozof Ziya Gökalp, İkbal Yayınevi, Ankara 1933

Ziya Gökalp: İttihadı Terakki ve Meşrutiyet Tarihi, Güven Basımevi, İstanbul 1943

Dr. Reşit Galip, yeni Matbaa, Ankara 1955

Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat Tarihi, Güven Yayınevi, Ankara 1945

Hazreti Ali, Doğruluk Kitabevi, İstanbul 1950

Atatürk, Raffet Zaimler Yayınevi, İstanbul 1943

Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, Rafet Zaimler Yayınevi, İstanbul 1944.

Atatürk'ün Hayatı, Zafer Yayınevi Ankara 1954.

Atatürk'ün Ölümü, Rafet Zaimler Yayınevi, İstanbul 1957

Atamız, Öğretmenler Bankası Yayınevi, 1963.;

Küçük Mustafa Kemal "Atatürk'ün Çocukluk Hayatı", Rafet Zaimler Yayınevi 1963 İstanbul

Mustafa Kemal Paşa ve Milli Mücadele'nin İç Âlemi, İnkılap ve Aka Kitabevi, 1967 İstanbul

Mustafa Kemal ve Birinci Büyük Millet Meclisi, Ülkemiz Yayınları, Ankara 1969.

Araştırma Eserleri

Cumhuriyetin Onuncu Yıl Dönümü: Ankara'da Nasıl Kutlandı 1923-1933, Ülkü Yayınevi, Ankara 1934.

Egemenlik Ulusundur, Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları, Ankara 1944

Türk İnkılabı Tarihi Notları, Harp Okulu Basımevi, Ankara 1949.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Mili Eğitim Basımevi, İstanbul 1950.

Kuvayı Milliye Tarihi (Gerilla), Ayyıldız Matbaası Anlara 1957.

İnkılâp Tarihi, Harp Okulu Basımevi, Ankara 1961.

Türk Soyadı "3396 Türk Adı", Köy Hocası Matbaası, Ankara 1935

Müzeler Tarih, Remzi Kitapevi, İstanbul 1936

Ahlak Tarihi, Ticaret Yüksek Okulu Yayınları, Ankara 1960

Tarih Boyunca Türk Tefekkürü Şamanizm Tefekkürü, Eroğlu Matbaası, Ankara 1965

Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1964

Peygamberler Tarihi, Ömasya Yayınları, Ankara 1968

Türkiye Turizm Rehberi ve Anıtlar Tarihi, Kültür Kitabevi, İstanbul 1971

İstiklal Savaşı Edebiyatı Tarihi 1919-1923 "Milli Mücadele'nin Edebi Vesikaları", Ak Kitabevi, Ankara 1968.

Hikaye ve Romanları

Kara Oğuz, Orhaniye Matbaası, İstanbul 1927

İnkılâp Ötkünçleri, Devlet Matbaası, İstanbul 1934

Yıldırım ve Prenses Olivera, Ali Bitik Kitabevi, Ankara 1944.

Yayla Gülü, Akay Kitabevi Ankara, 1944

Gazi Musa Paşa ve Silistire Müdafaası, Mili Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1950.;

Kılıçaslan Geliyor, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1951.

Lale Devrinde Şair Nedimin Aşkı, Öz-Ar Yayıncılık Ankara 1952.

Şehzade Kara Bulut, Rafet Zaimler Yayınları, İstanbul, 1952.

Gelincik Abla, Rafet Zaimler Yayınları, İstanbul, 1953

Fatih İstanbul Kapılarında, Rafet Zaimler Yayınları, İstanbul, 1953.

Ergenekon "Türk Kahramanlık Hikâyeleri", Çocuk Esirgeme Kurumu, İstanbul,1954

Gülbahar Sultan, Tan Matbaası İstanbul 1955

Nar Tanesi, Rafet Zaimler Yayınları, İstanbul 1955

Estergon Kalesi, Tahir Yüçetürk Çocuk Kitabevi, İstanbul 1958

Ali Baba ve Kırk Haramiler, Yüçetürk Çocuk Kitabevi, İstanbul 1959

Ayşim, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1962

Gazi Osman Paşa Plevne'de, Tahir Yüçetürk Çocuk Kitabevi, İstanbul 1963.

Oğuzhan, Işıl Yayınevi, İstanbul 1963

Selçuk Han, Öğretmenler Bankası Ankara 1964

Tuğrul, Öğretmenler Bankası, Ankara1964

Melikşah, Öğretmenler Bankası Ankara1964

Yıldırım Beyazıt Geliyor, Rafet Zaimler yayınevi, İstanbul 1966

Kılıç Aslan, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1966

Folklor ve Halk Bilimine Dair Eserler

Halk Ninnileri, Ahmet Halit Kitap Evi , İstanbul,1938.

Türk Menkıbeleri, Türkiye Yayınları, İstanbul,1964

Karagöz Tarihi, Türkiye Yayınları, İstanbul 1964.

Türk Efsaneleri, Rafet Zaimler Yayın Evi, İstanbul 1965

Dünya Efsaneleri "Mitoloji", Rafet Zaimler Yayın Evi, İstanbul1965

Dede Korkut Masalları (Oğuzname), Rafet Zaimler Yayın Evi, İstanbul 1966

Peri ve Dev Masalları "Çocuklar için", Rafet Zaimler Yayın Evi / İstanbul 1966

İbrahim ŞİRİN

KAYNAKÇA

Emekli Sandığı Arşivi, Enver Behnan Şapolyo Dosya No:106501

Gazi Lisesi Arşivi, Enver Behnan Şapolyo Özlük Dosyası, Dosya No: 231.7/1560

Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, Enver Behnan Şapolyo Dosya No: 2395.

ÖZCAN AHMET; **Türkiye'de Popüler Tarihçilik**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011

YUCA İrşad Sami, **Enver Behnan Şapolyo: Tarihçiliği, Gazeteciliği ve Edebi Kişiliği**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2014.

YUCA İrşad Sami, "Milli Mücadele'de Enver Behnan Şapolyo'nun İzlenimleri ve Kağrı Kolları", **Anemon Muş**

Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergi, Cilt:1 Sayı:2, 2013, s.69-81.

YUCA İrşad Sami, **Karagünler Enver Behnan Şapolyo ve Milli Mücadele Hatıraları**, Çizgi Yayınları, İstanbul 2017.

SARIOĞLU, **Mehmet, Gazi Lisesi 1932**, Ankara Kulübü Derneği Yayınları, Ankara 2017.

ŞAPOLYO, Enver Behnan; **Mustafa Kemal Paşa ve Milli Mücadelenin iç Âlemi**, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1967,

23/02/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/enver-behnan-sapolyo/?pdf=3682> adresinden erişilmiştir